

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-28М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання практичних робіт та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВИЙ ПРОЦЕС»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
та другого (магістерського) рівнів освіти
усіх освітньо-професійних програм
денної і заочної форм навчання

Схвалено
науково-методичною
радою НУВГП
Протокол № 4
від 23.06.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки для виконання практичних робіт та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Земельно-правовий процес» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти усіх освітньо-професійних програм денної і заочної форм навчання [Електронне видання] / Швець О. М. – Рівне : НУВГП, 2021. – 17 с.

Укладач: Швець О. М., к.ю.н., доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін;

Відповідальний за випуск: Мельничук Ю. І., к.філос.н, завідувач кафедри правових природоохоронних дисциплін

Вчений секретар
науково-методичної ради

Костюкова Т. А.

Засідання кафедри: протокол №10 від 25.05.2021 р.

ЗМІСТ

Передмова	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	3
1.1. Опис навчальної дисципліни	4
1.2. Тематика практичних занять, оцінювання та особливості підготовки	5
1.3. Критерії та шкала оцінювання	6
2. Плани практичних занять	8
3. Самостійна робота студентів	11
4. Рекомендована література та інформаційні ресурси	13
5. Додатки	15

© Швець О. М., 2021

© НУВГП, 2021

Передмова

Навчальна дисципліна «Земельно-правовий процес» є вибірковою дисципліною, яка доступна для вивчення усіма бажаючими здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти НУБГП.

Предметом вивчення дисципліни «Земельно-правовий процес» є встановлений законом порядок діяльності суб'єктів земельних правовідносин щодо реалізації матеріальних норм земельного права.

Вивчення курсу «Земельно-правовий процес» дасть можливість здобувачам вищої освіти набути компетентностей щодо ідентифікації процесуальних дій, які мають місце в суспільних відносинах щодо володіння, користування та розпорядження земельними ділянками.

Конституція України визначає землю національним багатством українського народу. Разом з цим земля є не лише цінним природним ресурсом, але і просторовим базисом для розміщення житлової і виробничої інфраструктури, а також основним засобом виробництва у сільському господарстві. Відповідно до земельного законодавства України, кожен громадянин України може стати власником земельної ділянки. Проте, низька правова культура більшості пересічних громадян часто є перешкодою реалізації громадянських прав. В результаті вивчення дисципліни «Земельно-правовий процес» здобувачі освіти набувають систему знань земельного законодавства щодо реалізації права володіння, користування та розпорядження землею, захисту набутих прав та уникнення юридичної відповідальності за неправомірні дії щодо використання земельних ресурсів.

1. Опис навчальної дисципліни та її структура

1.1 Опис навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Земельно-правовий процес» полягає у формуванні системи знань щодо процесуальної діяльності суб'єктів земельних правовідносин, а також підвищенні рівня правової культури та правосвідомості фахівців з вищою освітою.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Земельно-правовий процес» є:

- ознайомлення студентів з основними процесуальними діями у сфері земельних правовідносин,
- вивчення правовстановлюючих документів на земельні ділянки та їх ролі в процесі реалізації і захисту прав на землю,
- оволодіння розподілом функцій, повноважень, прав і обов'язків між суб'єктами земельно-процесуальних правовідносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Земельно-правовий процес» студенти набувають таких **компетентностей**:

К1 – Знання та розуміння сутності земельно-правового процесу та його видів.

К2 – Знання та розуміння правових засад виникнення та припинення прав на земельні ділянки.

К3 - Здатність визначити правомірність повноважень суб'єктів земельно-процесуальних правовідносин.

К4 – Вміння ідентифікувати порушення земельного законодавства.

К5 - Здатність аналізувати правові проблеми, що виникають в земельних правовідносинах і знаходити шляхи їх вирішення.

Результати навчання, які отримують студенти в результаті вивчення дисципліни «Земельно-правовий процес»:

РН1 – Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН2 – Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

РН3 – Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

РН4 – Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

PH5 – Застосування відповідної норми права залежно від фактичної обставини.

PH6 – Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.

PH7 – Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

1.2 Тематика практичних занять, оцінювання та особливості підготовки

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Оцінка, балів
1	Процесуальний порядок набуття права власності на землю.	2	8
2	Процесуальний порядок відведення земельної ділянки.	2	8
3	Купівля-продаж земельних ділянок.	2	8
4	Процесуальний порядок набуття земельної ділянки в оренду.	2	8
5	Земельні спори та порядок їх вирішення	2	7
6	Процесуальний порядок вилучення земельної ділянки для суспільних потреб.	2	7
7	Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.	2	8
	ВСЬОГО	14	54

Підготовка до практичного заняття повинна включати:

1. Опрацювання лекційного матеріалу за темою заняття.
2. Опрацювання нормативних актів за темою заняття.
3. Опрацювання наукових та літературних джерел за темою заняття.

4. Підготовка завдань в рамках самостійної роботи студентів за темою заняття.

Окрім балів за виконання практичних завдань студенти повинні здати модульні контролі знань (разом 40 балів) та виконати індивідуальне завдання по темі «Процесуальний порядок спадкування земельної ділянки» (6 балів).

Сукупна максимально можлива оцінка за виконання завдань та контрольних заходів з дисципліни «Земельно-правовий процес» становить 100 балів.

Для досягнення мети дисципліни «Земельно-правовий процес» студентам необхідно вчасно та якісно виконувати практичні завдання та вчасно здати модульні контролі знань.

Додаткові бали студенти можуть отримати за: участь у наукових конференціях, круглих столах, написання наукових тез, статей, рефератів дослідницького характеру за темою курсу. Тему дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

1.3 Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Земельно-правовий процес» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силабусом дисципліни;

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;

- вміння аналізувати явища, що вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку;

- характер відповідей на поставленні питання (повнота, чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. 40 балів студент сумарно може отримати за складання модульних контролів.

Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- тестування;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. Плани практичних занять

Практичне заняття №1. Процесуальний порядок набуття права власності на землю.

1. Право власності на землю: об'єкти, суб'єкти, підстави набуття.

2. Порядок набуття права власності на земельну ділянку залежно від підстави.

3. Повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування щодо розпорядження землями.

4. Посвідчення права власності.

Види навчальної роботи на занятті: *опитування, дискусія, практичне завдання.*

Практичне завдання:

1) структурувати повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування щодо розпорядження землями;

2) скласти заяву зацікавленої особи щодо набуття у власність земельної ділянки за зразком (додаток 1);

3) скласти рішення органу державної влади чи місцевого самоврядування щодо передачі земельної ділянки у власність громадянина за зразком (додаток 2).

4) скласти рішення органу державної влади та місцевого самоврядування про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність громадянина (додаток 3)

Практичне заняття № 2. Процесуальний порядок відведення земельної ділянки.

1. Зміст процесу відведення земельної ділянки.

2. Випадки, підстави, суб'єкти розробки проекту відведення земель.

3. Порядок розробки проекту відведення земель.

4. Склад проекту відведення земель.

5. Порядок погодження та затвердження проекту.

Види навчальної роботи на занятті: *практичне завдання, опитування, тестування.*

Практичне завдання: скласти алгоритм розробки проекту відведення земель відповідно до індивідуального завдання.

Практичне заняття № 3. Купівля-продаж земельних ділянок.

1. Загальні положення про купівлю-продаж земель.
2. Ринок землі в Україні.
3. Порядок укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки.
4. Продаж земельної ділянки на конкурентних засадах.

Види навчальної роботи на занятті: *практичне завдання, опитування, дискусія, аналітична записка.*

Практичне завдання: визначити істотні умови договору купівлі-продажу земельної ділянки, написати коротку аналітичну записку на тему: «Моя думка про ринок землі в Україні».

Практичне заняття № 4. Процесуальний порядок набуття земельної ділянки в оренду.

1. Загальні положення про оренду землі.
2. Договір оренди земельної ділянки.
3. Оренда земельних ділянок, що перебувають у приватній власності.
4. Оренда земельних ділянок державної та комунальної власності.
5. Права та обов'язки сторін договору оренди. Захист прав орендодавців.

Види навчальної роботи на занятті: *опитування, тестування, дискусія.*

Практичне завдання: скласти договір оренди земельної ділянки (форма договору типова), визначити істотні умови договору.

Практичне заняття № 5. Земельні спори та порядок їх вирішення.

1. Поняття земельного спору.
2. Суб'єкти вирішення земельних спорів.
3. Судовий порядок вирішення земельних спорів.
4. Нотаріальний захист земельних прав суб'єктів.

Види навчальної роботи на занятті: *опитування, практичне завдання.*

Практичне завдання: вирішити спір з приводу володіння, користування та розпорядження земельними ділянками відповідно до індивідуального завдання

Практичне заняття № 6. Процесуальний порядок вилучення земельної ділянки для суспільних потреб.

1. Суспільні потреби як підстава для відчуження земельної ділянки приватної власності.

2. Процесуальний порядок відчуження земельної ділянки для суспільних потреб.

3. Укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки для суспільних потреб та перехід права власності на земельну ділянку.

Види навчальної роботи на занятті: *опитування, практичне завдання, аналітична записка.*

Практичне завдання: Підготувати аналітичну записку відповідно до індивідуального завдання.

Практичне заняття № 7. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.

1. Порядок проведення перевірок та виявлення фактів порушення земельного законодавства.

2. Оформлення документів.

3. Адміністративна відповідальність за порушення земельного законодавства.

4. Кримінальна відповідальність за порушення земельного законодавства.

Види навчальної роботи на занятті: *опитування, практичне завдання.*

Практичне завдання:

1) Визначити відповідальність за порушення земельного законодавства відповідно до індивідуального завдання.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота з дисципліни «Земельно-правовий процес» передбачена силабусом навчальної дисципліни в обсязі 60 годин.

Самостійна робота студента передбачає самостійне опрацювання матеріалу в позааудиторний час.

Самостійна робота сприяє розвитку творчого потенціалу, самоорганізації, прийняттю рішень та формуванню компетентності, яка стосується пошуку і систематизації необхідної інформації.

Правильна організація самостійної роботи дозволяє максимально індивідуалізувати навчання, підвищити ефективність навчального процесу в цілому.

Самостійна робота передбачає вивчення законодавчих та нормативних актів, опрацювання наукових праць, підручників, навчальних і методичних посібників

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських занять), виконання завдань по темах практичних занять;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, складання плану та написання індивідуальної роботи, реферату, наукових тез, статей;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, перевірки письмових відповідей, поточного модульного контролю знань, та підсумкового оцінювання успішності студентів.

Перелік тем для доповідей, наукових досліджень:

1. Правове забезпечення державного управління земельним фондом України
2. Правове регулювання земельних відносин в Україні.
3. Правові засади ринку земель в Україні.
4. Право власності на землю громадян.
5. Право власності на землю територіальних громад.
6. Право власності на землю юридичних осіб.
7. Особливості адміністративної реформи в Україні у співвідношенні до права власності на землю
8. Еволюція правостановлюючих документів на землю в Україні.
9. Нормативно-правові засади відведення земельних ділянок
10. Ринок земель в Україні: проблеми та перспективи розвитку.
11. Процесуальний порядок організації земельного аукціону.
12. Земельна ділянка як спадкове майно.
13. Оренда земельної ділянки.
14. Договір оренди земельної ділянки.
15. Істотні умови договору земельної ділянки як основа захисту прав орендодавця.
16. Способи вирішення земельних спорів.
17. Медіація у земельних спорах.
18. Земельні правопорушення: порядок виявлення та юридична відповідальність.
19. Нормативно-правові засади раціонального використання та охорони земель.
20. Безоплатна правова допомога у сфері земельних правовідносин.

4. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Базова

1. Мірошніченко А. М. Земельне право України : курс лекцій. Київ : Юрінком Інтер. 2020. 544 с.
2. Земельне право України : навчальний посібник / За загальною редакцією Мироненко В. П. Київ : Алерта, 2018. 350 с.
3. Каракаш І. І., Харитоновна Т. Є. Земельне право України : навчальний посібник. Одеса : Юридична література, 2017. 588 с.
4. Набуття і реалізація прав на землю в Україні : навчальний посібник / А. Й. Годованюк, І. І. Каракаш, Є. О. Платонова та ін. ; за ред. проф. І. І. Каракаша. Одеса : Юридична література, 2016. 332 с.

Допоміжна

5. Будяченко О. М. Земельне право в схемах : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2017. 78 с.
6. Килимник І. І., Міхно О. І. Земельне право України : навч. посібник . Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 166 с.

Нормативно-правові акти

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25.01.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.03.2003 № 435-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 24.05.2021).
3. 3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (дата звернення: 24.05.2021).
4. 4. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 24.05.2021).
5. 5. Про оренду землі : Закон України від 16.10.1998 № 161-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (дата звернення: 24.05.2021).
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text> (дата звернення: 24.05.2021).

6. 7. Про нотаріат : Закон України від 02.09.2003 № 3425-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 24.05.2021).
7. 8. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17.11.2009 № 1559-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text> (дата звернення: 24.05.2021).
8. 9. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> (дата звернення: 24.05.2021).

Основні інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України URL: <https://mepr.gov.ua/>
4. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру URL: <https://land.gov.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Копія

*ПІБ голови місцевої ради
(адміністрації)*

*ПІБ громадян, назва
юридичної особи*

Реквізити (адреса, телефон)

Заява (клопотання)

Прошу надати мені у власність земельну ділянку,

(цільове призначення земельної ділянки)

площею _____ га, за адресою:

До заяви (клопотання) додаю копії:

- паспорту та ідентифікаційного коду чи правовстановлюючі документи юридичної особи;

(перелік документів, що додаються до заяви)

Дата _____

Підпис _____

Додаток 2

РАДА

_____ сесія _____
_____ скликання _____

РІШЕННЯ

Від _____ 20__ року № _____

Про надання дозволу на розробку проекту
землеустрою щодо відведення земельної
ділянки у власність

_____ (суб'єкт земельних відносин)

Розглянувши заяву (клопотання) _____

_____ (назва юридичної особи, ПІБ фізичної особи заявника),

з метою передачі земельної ділянки для

_____ (цільове призначення),

керуючись _____

_____ (назви нормативних документів, статті, частини, пункти)

_____ (вибрати відповідно до умов надання)

_____ рада

ВИРІШИЛА:

1. Надати дозвіл на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки орієнтовною площею _____ га для

_____ (цільове призначення).

2. _____ (ПІБ фізичної особи заявника) звернутись до суб'єкта господарювання, що є виконавцем робіт із землеустрою, згідно із законом, для розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

3. Розроблений проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки відповідно до чинного законодавства подати до _____ ради для його затвердження та передачі земельної ділянки у власність.

4. Контроль за виконанням рішення покласти на _____.

Голова _____ ради

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Додаток 3

_____ РАДА
_____ сесія _____ скликання

РІШЕННЯ

від _____ 20__ року

№ _____

Про затвердження проекту землеустрою
щодо відведення земельної ділянки та
передачу земельної ділянки
_____ для
(суб'єкт земельних відносин)

_____ *(цільове призначення)*

Розглянувши проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки і керуючись пунктом 34 частини першої статті 26 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, статей
_____ Земельного кодексу України (вибрати відповідно до умов)
_____ рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки
(кадастровий номер: xxxxxxxxxxxx:xx:xxx:xxxx)

_____ *(назва юридичної особи, ПІБ фізичної особи)*

для _____
(цільове призначення земельної ділянки)

за адресою _____
(область, район, населений пункт, вулиця, номер)

2. Передати _____ земельну ділянку площею _____ га
для _____.

3. Контроль за виконанням рішення покласти на
_____.

Голова _____ ради _____

_____ *(підпис)*

_____ *(Прізвище, ініціали)*